

Çeviri/ Translation

DOI: 10.47136/asbuhfd.1277123

ÇOCUK HAKLARI, ÇATIŞMA VE ULUSLARARASI CEZA ADALETİ

Child Rights, Conflict, and International Criminal Justice

Diane Marie Amann*

Çev. Neyire Akpınarlı**

Çev. Mustafa Berk Arslan***

Özet

Bu çalışma, Prof. Diane Marie Amann'ın "Çocuk Hakları ve Uluslararası Ceza Adaleti" başlıklı konuşmasının transkript ve tercümesini içermektedir. Konuşma, Birleşmiş Milletler'in

* Transkript edilen ve çevirisi yapılan konuşmanın aslı için bkz. Diane Marie Amann, Child Rights, Conflict, and International Criminal Justice, from from the website of the United Nations Audiovisual Library of International Law: //legal.un.org/avl/lis/Amann_HR.html

** Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktor Öğretim Üyesi, neyire.akpinarli@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0793-9216

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, mustafaberk.arslan2@student.asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9708-9782

Makale Gönderim Tarihi/Received: 28.12.2022.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 15.06.2023.

Atıf/Citation: Amann, Diane. Çev. Neyire Akpınarlı ve Mustafa Berk Arslan. "Çocuk Hakları, Çatışma ve Uluslararası Ceza Adaleti." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, no. 1 (2023): 541-577.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

Uluslararası Hukuk Görsel ve İşitsel Kütüphanesi'nde yer alan ders serisinden alınmıştır. Bu ders serisinde yer alan konuşmalar, uluslararası hukuk alanında tanınmış hukukçular tarafından gerçekleştirilmeleri ve uzun yıllara dayanan birikimlerinin aktarılmasına imkân sunmaları nedeniyle uluslararası hukuk literatürüne önemli bir katkı sunmaktadır. Çalışma, Diane Marie Amann'ın konuşmasını Türkçe literatüre kazandırma amacıyla yapılmıştır. Bunun ile birlikte konuşmanın transkripti ve tercümesinin uluslararası hukuk İngilizce-Türkçe alan diline katkı da bulunması hedeflenmiştir.

Amann, "Çocuk Hakları, Çatışma ve Uluslararası Ceza Yargılaması" başlıklı konuşmasında uluslararası çocuk hukuku ile özellikle savaş ve çatışma durumlarında çocuklara karşı işlenen ve çocukların maruz kaldığı suçlarla mücadeleye yönelik uluslararası çabalar arasındaki etkileşimleri incelenmiştir. Konuşmacı, önce 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesinin kabulüne kadar olan süreci özetlemiş, ardından uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası ceza hukukunda çocuklara dair düzenlemelere yoğunlaşmıştır. Son olarak gerek uluslararası düzenlemeler gerekse uygulamalar çerçevesinde çocuklara karşı işlenen ve çocukları etkileyen uluslararası suçların önlenmesi ve cezalandırılması yoluyla çocuk haklarının güvence altına alınmasına yönelik çabalar değerlendirmiştir. Konuşma 2019 yılında kayıt altına alınmıştır ve konuşma süresi 41 dakikadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Uluslararası Ceza Yargılaması, İnsancıl Hukuk, Çatışma, Çocukları etkileyen veya çocuklara karşı işlenen suçlar.

Abstract

This study includes the transcript and translation of Diane Marie Amann's speech titled "Children's Rights and International Criminal Justice". The speech is taken from the lecture series in the United Nations' Audio-Visual Library of

International Law. The speeches in the lecture series make an important contribution to the international law literature, as they are delivered by well-known lawyers in the field of international law and allow the transfer of their long-standing knowledge. The study was carried out in order to bring Diane Marie Amann's speech to Turkish literature. In addition to this, it is aimed that the transcript and translation of the speech will contribute to the English-Turkish language of international law. In her speech titled "Children's Rights, Conflict and International Criminal Justice", Amann examined the interactions between international children law and international efforts to combat crimes against and exposed to children, especially in situations of war and conflict. The speaker first summarized the process up to the adoption of the 1989 Convention on the Rights of the Child, and then focused on the regulations regarding children in international humanitarian law and international criminal law. Finally, it is evaluated the efforts to secure children's rights through the prevention and punishment of international crimes committed against and affecting children within the framework of both international regulations and practices. The speech was recorded in 2019 and its duration is 41 minutes.

Keywords: Children rights, international Criminal Justice, humanitarian law, conflict, international crimes committed against and affecting children.

I. Transkript Edilmiş Metnin Çevirisi

Merhaba, benim adım Diane Marie Amann. Emily ve Ernest Woodruff Uluslararası Hukuk Kürsüsündeyim ve Georgia Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dean Rusk Uluslararası Hukuk Merkezi eş direktörüyüm. Bugün sizinle çocuk hakları, çatışma ve uluslararası ceza yargılaması konusunda konuşmaktan büyük mutluluk duyuyorum.

Çocuklar silahlı çatışma ve diğer aşırı şiddetin var olduğu savaş zamanında benzersiz zararlara maruz kalmaktadırlar. Bu dönemlerde onlar ister bebek ister küçük çocuk veya genç olsunlar, en savunmasız kişiler arasındadırlar. Çocuklar beslenme, bakım ve barınma nedeniyle doğal olarak yetişkinlere bağımlıdırlar, bu nedenledir ki ebeveynlerinin veya diğer yasal temsilcilerinin öldürülmesi özellikle onları daha fazla etkilemektedir. Aynı şey, evlerinin yıkılması veya çevrelerinden uzaklaştırılmaları, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçlardan yoksun bırakılmaları bağlamında geçerlidir. Çocukların kendileri de elbette bu şiddet ortamında öldürülebilmekte, hayatta kalanlar ise bir şekilde yaşamda var olma mücadelesi vermektedirler. Bazı çocuklar ise insan ticareti veya başka bir çeşit sömürüye kurban gitmektedir. Bazıları, çatışmaya dahil olmalarının gerektiği ve dahası cinsel ya da başka türlü fiziksel saldırılara maruz kaldıkları silahlı grupların eline geçebilmektedirler. Soykırım" (genocide) terimini bulan hukukçu Raphael Lemkin, "*çocuk mağdurun kalıcı psikolojik yaralanması ve normal gelişiminin durdurulması soykırımın belki de en şok edici ve trajik sonucudur*" demektedir. Lemkin'in gözlemi, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve saldırı suçu gibi diğer uluslararası suçları da kapsamaktadır.

"Çocuk Hakları, Çatışma ve Uluslararası Ceza Yargılaması" başlıklı bu konuşma, uluslararası çocuk hukuku ile çocuklara karşı işlenen ve çocukların maruz kaldığı suçlarla mücadeleye dair uluslararası çabalar arasındaki etkileşimleri inceleyecektir. Bu alandaki iki dönüm noktası olaya işaret eden bu ayda, bu konuşmayı yapmak benim için özel bir onurdur. Birincisi, bu ay Birleşmiş Milletler'in bir üye devleti dışında bütün üyelerinin taraf olduğu kapsamlı bir anlaşma olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 30. yıl dönümü olmasıdır. İkincisi, yine bu ayda, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) tarafından bir savaş ağasına, çocuk askerlerin silah altına alınması ve kullanılması, silahlı grubuna dahil bazı çocuklara tecavüz edilmesi ve onların

cinsel köleleştirilmesi de dahil olmak üzere, bir dizi suçtan hüküm giydirilerek otuz yıl hapis cezası verilmesidir. Bu yıldönümü ve UCM'nin hükmü, bu konuşma için referans niteliği taşımaktadır. Öncelikle, 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabulüne yol açan gelişmelerin ve çocuk haklarının üzerinde duracağım. Ardından, birbiriyle bağlantılı iki hukuk alanı olan uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası ceza hukuku alanındaki paralel gelişmeleri anlatacağım. Çocuk hakları sözleşmesi ve başta UCM Roma Statüsü olmak üzere diğer belgelerin ilgili hükümlerini inceledikten sonra, çocuklara karşı işlenen ve çocukları etkileyen uluslararası suçların önlenmesi ve cezalandırılması yoluyla çocuk haklarının güvence altına alınmasına yönelik çabaları değerlendirerek konuşmamı sonlandıracağım.

İzninizle, 1989'dan önce çocuk haklarındaki gelişmelere dair konu ile başlayayım. Çocukları en kötü savaş istismarlarından koruma normunun etkileyici bir geçmişi bulunmaktadır. Hugo Grotius, 1625 yılındaki "Savaş ve Barış Yasası" isimli incelemesinde, antik Romalı filozof Seneca'nın çok uzun zaman önce savaşın yürütülmesiyle ilgili olarak "*çocuğu yaşından, kadını cinsiyetinden dolayı mazur görün*" dediğini belirtmektedir. Bu sözün geçmişi birinci yüzyıla dayanıyor olsa da çocuğun koruması normunun uluslararası ceza hukuku sözleşmelerinde yer alması için neredeyse bin yıl geçmesi gerekecekti. Nitekim, uluslararası çocuk hakları genel olarak 20.yüzyıla kadar tanınmamıştı bile. Bu tür ilk tanımlar, devletlerin Milletler Cemiyeti olarak bilinen uluslararası örgütü kurdukları I. Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiştir. 1924'te Cemiyet Genel Kurulu, "*bütün ulusların erkek ve kadınlarının insanlığın en iyisini çocuğa borçlu olduğunu*" deklere eden, çocukların tüm temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, sıkıntılı zamanlarda yardım alan ilk kişiler olmalarını, her türlü sömürüye karşı korunmalarını temin etmeyi görev olarak kabul ettikleri Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin kabul etmişlerdir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Milletler Cemiyeti'nin yerini yeni bir uluslararası örgüt olan Birleşmiş Milletler almıştır. BM, ivedilikle ve tüm belgelerinde olmamakla birlikte, çocuklar hususunu ele almıştır. Gerçekte, kuruluş antlaşması olan 1945 Birleşmiş Milletler Şartı çocuklara dair hiçbir ifade içermemekteydi. Ancak, 1948'de BM Genel Kurulu, çocuk haklarını ve korumasını geliştirmeye yardımcı olan iki belgeyi onaylamıştır. Biri, bu konuşmada daha sonra değineceğim Lemkin'in katkıda bulunduğu Soykırım Sözleşmesidir. Diğeri, çocuklara dair bir dizi atıf içeren İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'dir. Bildirgede düzenleme *“anne ve çocuk özel ihtimam ve yardım görme hakkına sahiptir”* ile başlamış ve *“bütün çocuklar, evlilik içinde veya dışında doğmuş olsalar da aynı sosyal korumadan yararlanır”* ile bitirilmiştir. Açıkça güvence altına alınan korumalar arasında eğitim hakkı da bulunmaktadır ve ayrıca bu hakkın en azından ilk ve temel safhalarda ücretsiz olarak sağlanması öngörülmüştür.

On yıl sonra, 1959'da Genel Kurul, yeni bir çocuk hakları bildirgesini kabul etmiştir. Bu bildirge çocuk ve anne için yine özel korumalar talep etmiş ve çocuğun eğitim hakkını da savunmuştur. Ayrıca, çocuğun sağlığına, eğitimine ve esenliğine engel olan çocuk işçiliğini yasaklamıştır. 1959 Bildirgesi ayrıca çocukların yardım için ilk sırada olmasını zorunlu kılmış ve çocukların sömürüye karşı korunması gerektiğini vurgulamıştır. Son olarak, Bildirge, çocuğun *“anlayış, hoşgörü, insanlar arası dostluk, barış ve evrensel kardeşlik ortamında, enerji ve yeteneklerinin diğer insanların hizmetine sunması gerektiği bilinciyle yetiştirilmesi”* gerektiğini ilan etmiştir. BM Genel Kurulu 1974'te bir başka bildirgeyle devam etmiştir. Bu bildirge ise özellikle acil ve silahlı çatışma zamanlarında çocukları ve kadınları korumayı amaçlamaktadır.

Şimdi, hepsi birlikte ele alındığında, bu bildirgeler önemli bir ahlaki ağırlık taşımakta idi. Başka bir deyişle, bunların önemli bir anlamı bulunmaktaydı ancak devletler bunlara

uluslararası hukuktan kaynaklı uymak zorunda değildi ve ne devletlerin ne de insanların bildirge hükümlerini ihlal etmekten sorumlu tutulması mümkündü. Bu durum 20 Kasım 1989'da BM Genel Kurulu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi kabul ettiğinde değişmeye başlamıştır. Bu sözleşme hemen ertesi yıl yürürlüğe girmiş, zamanla, bir dizi gelişme ile de güçlendirilmiştir. Bunlardan biri, Sözleşme'nin izleme organı olan Çocuk Hakları Komitesi'nin çalışmalarıdır. Diğer, sözleşmeye eklenen isteğe bağlı üç protokolün veya bağlı anlaşmaların yürürlüğe girmesidir. Bir diğeri ise 1990 Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Şartı ve ayrıca 2000 Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı gibi bölgesel belgeler uyarınca yapılan çalışmalardır.

1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kendisine gelince, bugün Amerika Birleşik Devletleri hariç tüm BM üye devletleri, Vatikan, Filistin Devleti de dahil olmak üzere sözleşmenin 196 tarafı vardır. Sözleşme, neredeyse evrensel olarak kabul görmesi ve kapsamlı içeriği sayesinde, son 30 yıl boyunca çocuk hakları ve çocukların korunmasına ilişkin önde gelen küresel bir sözleşme olarak hizmet etmiştir. Bu nedenle, 1989 Sözleşmesi'nde devletler, daha önceki bildirimlerde vaat ettikleri özel bakım ve desteği çocuklara sağlamakla kendilerini yükümlü kılmışlardır. Çocuk Hakları Komitesi, Sözleşme'nin 54 maddesini dört genel ilkeye ayırmıştır. Belirtmek gerekirse, bunlardan birincisi, ayırım gözetmeme, yani devletler hiçbir ayırım gözetmeksizin çocuk haklarını korumalı ve sağlamalıdır. İkincisi, üstün yarar, yani devletler, çocuğu etkileyen tüm eylemlerde çocuğun üstün yararını birincil değer olarak ele almalıdır. Üçüncüsü, hayatta kalma, yani devletler, çocuğun doğuştan gelen yaşama ve hayatta kalma haklarını sağlamalıdır. Dördüncüsü, katılım veya bazen buna "temsiliyet" denilmekte, yani devletler, çocuğun kendisini ilgilendiren konularda görüşlerini özgürce ifade etme hakkını çocuğun yaşına ve olgunluğuna göre sağlamalıdır.

Birazdan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuklara ve silahlı çatışmalara ilişkin birkaç hükmünden bahsedeceğim. Ancak önce, ilgili alt dallar olan- uluslararası insancıl hukuka ve uluslararası ceza hukukuna ilişkin bazı hukuki gelişmelerin izini sürmeme izin verin. Birinci Dünya Savaşı Avrupa'da patlak verdiğinde bile, eleştirmenler bu savaşın savunmasız kişilere özgü verdiği zararın altını çizmiştir. 1915'te, daha sonra Nobel Barış Ödülü'nü kazanacak olan Jane Addams, tüm kadınlar adına, bu tür bir zarara rıza göstermeyi reddetmiştir. Kadınların özellikle çocukların geleceği konusunda endişeli olduğunu yazan Addams, *"Savaşın üzerimize yüklediği yaralı ve sakat erkeklerin, yoksulluk çeken kadınların ve yetimlerin yükünü protesto etmemeye artık tahammül edemeyiz"* uyarısında bulunmuştur.

Bununla birlikte, bu yüce ideallerin uluslararası ceza hukukunun yasaklarına çevrilmesi için başka bir dünya savaşı gerekecekti. O zaman bile süreç yavaştı, örneğin 1940'ların ortalarındaki Nürnberg ve Tokyo Uluslararası Askeri Mahkemelerin statülerinde çocuklardan söz edilmemiştir. Bununla birlikte, bunlar ve II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan diğer mahkemelerde verilen kararlar, savaşta acı çeken çocukların tarihsel kayıtlarını oluşturmuş ve böylece daha sonraki gelişmeler için zemin hazırlamıştır. Bir başka gelişme de 1949'da devletlerin savaşta mağdurların korunması için Cenevre Sözleşmelerini kabul etmeleriyle gerçekleşmiştir. Bu dört sözleşmenin sonuncusu, silahlı çatışma sırasında ve işgal altında bebeklerin ve diğer çocukların teşhisinin, eğitiminin, sağlığının ve esenliğinin teminini amaçlayan çok sayıda hüküm içermektedir. Üzerinde duracağım üzere, söz konusu rejim 1977'de Cenevre Sözleşmelerine iki protokol daha eklenerek güçlendirilmiştir.

1990'ların başında, Nürnberg sürecinden on yıllar sonra devletler, uluslararası ceza sorumluluğunu, uluslararası suçları özellikle soykırım, savaş suçlarını ve insanlığa karşı suçları önleme ve cezalandırma aracı olarak yeniden gündeme

getirmişlerdir. Ruanda ve Eski Yugoslavya ile ilgili ilk uluslararası ceza mahkemeleri, cinsel şiddet ve cinsiyete dayalı şiddet konusunda içtihatlarla öncülük etmiştir. Bununla birlikte, (bu mahkemeler) çocuklara karşı işlenen veya çocukları etkileyen suçlar üzerinde durmamışlardır. Ancak bu durum, 1996'da Grasa Michelle tarafından BM raporunun yayınlanması ve başta Batı Afrika, Asya ve Latin Amerika olmak üzere dünya genelinde savaflara yardım eden küçük çocukların yaygınlığına ilişkin haber raporlarının eşlik etmesiyle birlikte değişmeye başlamıştır.

UNICEF gibi uluslararası kuruluşlar, çocuk alanında çeşitli gruplar oluşturmak üzere sivil toplum örgütleriyle bir araya gelmiştir. Bu savunma ittifakı, çocuklar ile ilgili özel hükümlerin iki önemli uluslararası ceza hukuku belgesine dahil edilmesini teşvik etmeye yardımcı olmuştur. Birincisi 1998 Roma Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü ve ikincisi 2002 Sierra Leone Özel Mahkemesi Statüsü'dür. Her iki statü de çocukların silahlı kuvvetlerde ve silahlı gruplarda gönüllü ya da zorunlu silah altına alınması ve kullanılmasıyla ilgili savaş suçu kovuşturmalarına yetki vermiştir. Dahası, Sierra Leone Özel Mahkemesi kız çocuklarının istismarının ve kaçırılmasının cezalandırması ile yetkilendirilmiştir. Mahkeme 15 yaşına kadar olan kişileri kovuşturma yetkisine sahip olmasına rağmen hiçbir çocuk bu mahkeme tarafından yargılanmamıştır.

"Bu yüzyıl boyunca milyonlarca çocuk, kadın ve erkeğin insanlığın vicdanını derinden sarsan, hayal edilemez vahşetin kurbanı olduğunun bilincinde" ifadeleri ile küçüklere yönelik endişenin kendini önsözde sergilediği Roma Statüsüne gelince, taslağı hazırlayanlar UCM'yi *"mevcut ve gelecek nesiller adına"* kurduklarını ilan etmişlerdir. Statü, taraf devletlerin kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet konusunda hukuki deneyime sahip yargıçların görevlendirilmesi ihtiyacının dikkate alınması gerektiğini öngörmektedir. Ayrıca, UCM savcısına, çocuklara yönelik şiddet de dahil olmak üzere belirli konularda hukuki

deneyime sahip özel danışmanlar atama yetkisi de vermektedir. Ek hükümler, UCM yetkililerine çocuk mağdurların ve çocuk tanıkların ihtiyaçlarını karşılama talimatı vermiştir.

Sierra Leone Özel Mahkemesi Statüsü'nün aksine, Roma Statüsü, UCM'nin atılı suçun işlendiği sırada 18 yaşın altında olan herhangi bir kişiyi kovuşturmasını yasaklamıştır. Çocuklara verilen zararlar ilgili endişeler, en belirgin şekilde UCM'nin yargı yetkisi içindeki suçların sıralamasında ortaya çıkmaktadır. İlk çekirdek suç olan soykırım, 1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ndeki tanımın aynısıdır. Buna göre, Roma Statüsü ulusal, etnik, ırki ya da dini bir grubu kısmen veya tamamen yok etmek amacıyla gerçekleştirilen hem grup içinde doğumları önlemeye yönelik önlemler almayı hem de grup içindeki çocukları zorla bir başka gruba nakletmeyi düzenlemektedir. İkinci temel suç olan insanlığa karşı suçların çocuklara özgü bir bileşeni çocuk ticaretiydi ve herhangi bir sivil nüfusa yönelik yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olarak işlendiğinde köleleştirmeye eş sayılmaktadır. Sanığın, mağdurun yaşının küçük olması nedeniyle, uluslararası hukuka aykırı olarak kasten ve ağır biçimde temel haklarından yoksun bırakma eylemi gerçekleştirdiğinin iddia edilmesi halinde, insanlığa karşı suçlardan zulüm suçlaması da aynı şekilde çocuğa özgü olabilmektedir. Ayrıca Roma Statüsü'nün önsözünde çocukları ve gelecek nesilleri ciddi şekilde etkileyen çok sayıda suç sıralanmıştır. Bunlar arasında cinsel kölelik, zorla hamilelik ve zorla kısırlaştırma insanlığa karşı suçlar veya savaş suçları olarak ve okullara ve hastanelere yapılan saldırılar ise savaş suçları olarak sayılabilir. Son olarak, Roma Statüsü, Sierra Leone'deki muadili gibi, çocukları zorunlu veya gönüllü askere alma, askere yazılma veya onları çatışmalara aktif olarak katılmaya zorlamak gibi savaş suçlarına kovuşturma ve cezalandırma yetkisi vermiştir. Sierra Leone Statüsü'nde suçun, zorla askere alma, yazılma ve kullanma yerine askere alma ve

kullanma olarak biraz farklı ifade edildiğini söylemeliyim. Tüm bu gelişmeler göz önüne alındığında, belirgin bir şekilde 2000 sonrası uluslararası ceza hukukunda çocuklara karşı işlenen ve çocukları etkileyen suçların öne çıkması biraz sürpriz olmuştur. Bunu birazdan inceleyeceğiz ama önce temel antlaşmalar olan 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 1998 Roma Statüsü'nün temel hükümlerine bakalım.

Çocuk Hakları Sözleşmesi, silahlı çatışmanın özel bağlamına iki madde hasretmiştir. 39. madde çatışma sona erdikten sonra çocuğun iyileştirilmesini öngörmektedir. Maddede *“Taraf Devletler, her türlü ihmâl, sömürü ya da suiistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir.”* denilmektedir. 38. madde ise, savaş devam ederken çocuğu korumayı amaçlamaktadır. Madde şunları öngörmüştü. Birinci fıkrada *“Taraf Devletler, silahlı çatışma halinde kendilerine uygulanabilir olan uluslararası insancıl hukukun, çocuklara ilişkin kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenirler.”* İkincisi olarak, *“Taraf Devletler 15 yaşından küçüklerin çatışmalara doğrudan katılmaması için uygun olan bütün önlemleri alırlar.”* Üçüncü olarak, *“Taraf Devletler, özellikle 15 yaşına gelmemiş çocukları askere almaktan kaçınırlar. Taraf Devletler, 15 ila 18 yaş arasındaki çocukların silah altına alınmaları gereken durumlarda, önceliği yaşça büyük olanlara vermek için çaba gösterirler.”* Dördüncü olarak, *“Silahlı çatışmalarda sivil halkın korunmasına ilişkin uluslararası insancıl hukuk kuralları tarafından öngörülen yükümlülüklerine uygun olarak, Taraf Devletler, silahlı çatışmadan etkilenen çocuklara koruma ve bakım sağlamak amacıyla mümkün olan her türlü önlemi alırlar.”*

Bu ifadelerle sözleşme, halk dilinde “çocuk asker” olarak bilinen olguyu kınayan ilk çocuk hakları belgesi olmuştur. Bununla birlikte, kapsamı sınırlıydı, yani devletin çocukların askere alınmasına izin vermeme yükümlülüğü, yalnızca devletin kendi silahlı kuvvetlerini kapsamaktaydı. Bu nedenle, sözleşmeye göre devletler çocukları, kendi toprakları içinde faaliyet gösterebilecek isyancı gruplar tarafından askere alınmasından korumakla yükümlü değildi. Bu, 1997 yılında ilan edilen, Cenevre Sözleşmelerinin, sözleşmenin kendisi gibi Uluslararası Kızılhaç Komitesi himayesinde kabul edilen, iki ek protokolü ile biraz çelişmekteydi. Devletler arasındaki çatışmalara ilişkin Birinci Ek Protokol'ün 77.2. maddesinde, uluslararası çatışmadaki tarafların; 15 yaşını doldurmamış çocukların çatışmalarda doğrudan yer almamaları için mümkün olan tüm önlemleri almaları ve özellikle de onları silahlı kuvvetlerine almaktan kaçınmaları gerektiğine ilişkin düzenleme yer almaktaydı. Bu ifade 38. maddeden biraz farklıdır ve aslında Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki benzer hükümden daha geniş olarak yorumlanabilir.

Daha geniş olanı, iç silahlı çatışmaları veya iç savaşları kapsayan İkinci Ek Protokol idi. İkinci Ek Protokol, bakım ve yardım kapsamında çocuklara belirli açık güvenceler içermektedir. İlk olarak, madde 4.3/c'de “15 yaşını doldurmamış çocukların ne silahlı kuvvetlere ne gruplara alınmalarına ne de çatışmalara katılmalarına izin verilir.” İkincisi, madde 4.3/d' de “Bu maddenin 15 yaşını doldurmamış çocuklara getirdiği özel koruma alt paragraf c hükümlerine rağmen, çatışmalara doğrudan katılmaları ve yakalanmaları durumunda kendilerine uygulanacaktır.” İkinci Ek Protokol 'ün askere alma yasağının silahlı gruplara ve silahlı kuvvetlere kadar genişletilmesi hem net hem de çocukları kullanma yasağıyla açık bir şekilde bağlantılı olmuş; özel korumaları ifade etmesi de çocukların ihtiyaçlarına daha fazla dikkat gösterilmesini vaat etmiştir.

Şimdi, bu özel hükümlerle ilgili başka bir noktayı gündeme getirmek için biraz yaş meselesinden bahsetmek istiyorum. 1989 Sözleşmesi, en yüksek yarar için bir çocuğun 18 yaşın altındaki herkes olduğunu öngörmüştür; ancak çocuk askerliğine karşı özel koruma amacıyla, yaş sınırını 15 yaşın altına düşürmüştür. Aynısı her iki ek protokol için de geçerlidir, ancak belirttiğimiz gibi, 15 ila 18 yaş arasındaki çocukların silah altına alınmasıyla ilgili olarak, İkinci Ek Protokol, taraf devletlerin yaşı büyük olanları silah altına alma sırasında öncelik vermesini gereklilik haline getirmiştir. Buna rağmen, sivil toplumdaki birçok kişi, anlaşmalar müzakere edilip kabul edilirken bile, alt yaş sınırını eleştirmiştir. Sözleşme'nin kabul edilmesini takip eden yıllarda, 1990 Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Sözleşmesi ve Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından ilan edilen 1999 tarihli En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi'nin de aralarında bulunduğu diğer çocuk hakları antlaşmaları, silah altına almak için yaş sınırını 15 değil 18 olarak belirlemiştir. Yükseltmiş 18 yaş alt sınırı, nihayetinde, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 2000 tarihli Çocukların Silahlı Çatışmalara Katılmasına Dair İhtiyari Protokolü vesilesiyle Sözleşme rejimine girmiştir. Bununla birlikte, OPAC olarak bilinen bu Protokol, Sözleşme'nin kendisinden daha az bir onaya sahiptir. Ayrıca, hem Sierra Leone Özel Mahkemesi Tüzüğü'nde hem de UCM'nin Roma Tüzüğü'nde 15 yaş altı yaş sınırı korunmuştur, yani her ikisi de 15 yaşından küçük çocukların askere alınmasını ve kullanılmasını bir savaş suçu olarak öngörmüştür. Bu alt yaş (sınırı), çocuk teriminin 18 yaşının altındaki birini ifade ettiğine ilişkin genel uluslararası hukuk anlayışına bir istisna olarak ancak belirli alanda geçerlidir ve Roma Statüsü rejiminde bile uygulanmaktadır. Örneğin, soykırım maddesinin hükümlerinden birinin çocukların bir gruptan diğerine zorla nakledilmesini yasakladığından bahsetmiştik. Söz konusu hükümde, çocuğun 18 yaşın altındaki herkes anlamına geldiği anlaşılmaktadır ve bu, çocuk askerlikle ilgili bu savaş suçu

dışında, çocuklardan bahsedildiğinde Statü genelinde geçerlidir.

Şimdi tüm bunları göz önünde bulundurarak, uluslararası ceza hukuku kurumlarının, kişileri, çocuk askerlik suçundan ve çocuklara yönelik diğer uluslararası suçlardan sorumlu tutma çabalarına bir göz atalım. Çocuk askerliğe karşı cezai yasak, Sierra Leone Özel Mahkemesinin ilk imtihanından geçmeyi başarmıştır. "Savcı v. Norman" adlı davada sanık eski bir hükümet bakanıydı ve 15 yaşın altındaki çocukları hükümet yanlısı milislere katmak için silah altına almak veya kullanmakla suçlanmaktaydı. Savunmasında, bu tür davranışların uluslararası teamül hukukuna göre suç olmadığını ve bu nedenle bunun için kovuşturulamayacağını iddia etmiştir. Mahkemenin dört üyeli Temyiz Dairesi, bir yargıcın muhalefetine karşın aksi yönde karar vermiştir. Bunu yaparken, bu belirli yasağı uluslararası örfi hukukun bir normu olarak teyit etmiştir. 2004 yılında bu gerçekleştiğinde, bir yorumcu, bunu "çocuklarla ilgili suçlar konusunu ciddiye almak ve bu tür ihlallerden sorumlu olanları kovuşturmak, hem suçlunun cezalandırılmasını zorunlu kılmak hem de başkalarına caydırıcılık mesajı göndermek" eğiliminin başlangıcı olarak görmüştür.

Bununla birlikte, Özel Mahkeme'de müteakip kovuşturma çabaları farklı sonuçlarla karşılaşmıştır. Erken dönem UCM'nin kovuşturmalarında da çocuk askerlik suçlarına çok önem verilmiştir. UCM'de karara bağlanan ilk dava olan "Savcı v. Lubanga"da sanık milis liderleri yalnızca çocuk askerlik suçlamalarıyla yargılanmıştır. Çocuklara yönelik bu odaklanma elbette önemlidir. Bunun ile birlikte kurban gruplarını temsil eden sivil toplum kuruluşları da dahil olmak üzere bazı gözlemciler, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de dahil olmak üzere tüm diğer iddia edilen suçları dışlayarak çocuk askerliğine odaklanma kararını eleştirmişlerdir. Lubanga ayrıca çocuklara karşı işlenen ve çocukları etkileyen suçların kovuşturulmasındaki zorluklara da işaret etmiştir. Davanın

sonunda, UCM Dava Dairesi, bir zamanlar çocuk asker olduklarını söyleyen tüm tanıkların ifadesini reddetmiştir. İspat sorunları, bu suçla ilgili sonraki iki UCM kovuşturmasında da devam etmiştir. Aslında, birbirini takip eden bu iki davada sanıklar çocuk asker suçlamalarından beraat etmişlerdir. Ancak Lubanga, kısmen iki uzman tanığın ifadesine ve ayrıca çocuk savaşçılarla çalışmış eski BM yetkilisinin ifadesine dayanarak mahkûm edilmiştir. Dava Dairesi için ikna edici olan nihai bir kanıt, mahkemece sanığın bir eğitim kampında konuştuğu sırada, mahkeme heyetinin “açıkça 15 yaşından altındaki askerler” olarak kabul ettiği kişiler, deyim yerindeyse bir “falanj”, tarafından korunduğu videonun izlenmesiydi. Mahkeme sadece bu videoya bakarak onların 15 yaşından küçük olduklarını belirleyebilmiştir.

Temyiz Dairesi bu mahkumiyeti onamıştır. Bunu yaparken, savaş suçları hükmüne ilişkin bazı belirsiz konulara açıklık getirmiştir. Yaptığı şey, askere alınma ve yazılma arasındaki farkı tanımlamaktı ve dayandığı şey, zorunlu askerliğin bir mecburiyet veya zorlama unsuru taşıdığı, ancak yazılmada bunların söz konusu olmadığıydı. Bu bir ikilem teşkil etmekteydi çünkü savunma, çocukların bir kısmının milis kuvvetlerine katılmak için gönüllü olduğunu iddia etmişti ve temyiz dairesi bu bağlamda çocuğun iddia edilen rızasının konu dışı olması nedeniyle dikkate alınmadığını, onları milis kuvvetlerine kabul etmek için failin eyleminin belirleyici olduğunu belirtmiştir. Esasen biz Roma Statüsü ve genel olarak uluslararası ceza hukukunun, çocukların rıza göstermesini engellediğini görüyoruz. Bir çocuğun buna rıza göstermesi mümkün değildir. Bu tıpkı yasanın, istekleriniz ve duygusal gelişim aşamalarınız ne olursa olsun “15 yaşın altındaysanız araba kullanamazsınız” dediği gibi bir ayrımdır ve bu, bu davada çok önemli bir karardır.

Bir diğer çok önemli karar, çatışmalara aktif olarak katılmaları bağlamında çocukların kullanma suçunu ele

almıştır. Dava Dairesi yargıçlarından biri, bu “kullanma” kelimesinin yalnızca, silahın tutulması ve ateşlenmesi gibi tehlike durumunda destekleyici rolleri değil, aynı zamanda savaş alanından çok daha uzaktaki bir milis içinde meydana gelen eylemleri de kapsadığını iddia etmiştir. Yargıç, aslında milislerdeki çocukların maruz kaldığı cinsel şiddet ve diğer kötü muamelenin bile, çatışmalara aktif olarak katılmak kavramının bir parçası olduğu görüşündedir. Bu şartlarda Lubanga kararında Temyiz Dairesi bu fikir ve “aktif katılım”ı, uluslararası insancıl hukukta kullanılan “çatışmalara doğrudan katılım” terimiyle eşitleyen savunma argümanına katılmamıştır. Bu görüşlerden herhangi birini almak yerine, çocukları kullanma suçu için savaş bağlantısının, yani çocuğun kullanıldığı faaliyet ile failin silahlı kuvvetinin veya grubunun katıldığı çatışma arasındaki ilişkinin doğrulanmasını şart görmüştür.

Temyiz Dairesi'nin cinsel şiddet ve diğer davranışları kullanma kapsamı dışında tuttuğu yorumu hem muhalif (karşı görüşlü) hâkimi hem de Lubanga Davasına aşına olan diğer birçok kişiyi endişelendirmiş ve hayati derecede rahatsız etmiştir. Dolayısıyla, bir anlamda bu tür bir vahşete maruz kalan milislerdeki çocukları, varsa, hangi yasanın koruyabileceğinin net olmadığı bir boşluk söz konusuydu ancak bu boşluk bu konuşmanın en başında bahsettiğim daha yeni sonuçlanmış dava ile doldurulmuştur. Savcı v. Bosco Ntaganda olarak adlandırılan bu davada, UCM savcısı Fatou Bensouda, yargılanmakta olan savaş aşasına karşı birden fazla suçlamada bulunmuştur. Çocuklarla ilgili olarak, suçlamalar arasında çocuk askerlik, zorla ve gönüllü askere alma ve çocukların kullanılması yer almaktadır. Ancak suçlamalar daha da ileri giderek sanığın milis kuvvetleri tarafından, kendileri de bir şekilde bu silahlı grubun parçası olan ve aynı milis kuvvetlerine dahil edilmiş olan 15 yaşından küçük çocuklara karşı işlendiğini iddia ettiği savaş suçları olan tecavüz ve cinsel köleliği de içermektedir.

Ön duruşma sürecinde buna itiraz edilmiştir. Sanık, uluslararası insancıl hukuk uyarınca bir kişinin, kendi tarafındaki, yani kendi milisleri tarafından kendisine karşı yapılan şeylerden korunmasının mümkün olmadığını savunmuştur. Ancak yargıçlar, davanın ön inceleme duruşmasında ve nihayetinde temyiz aşamasında aynı fikirde değillerdi. Onlar, uluslararası insancıl hukukun ilgili maddesi olan, kişinin, doğrudan silahlı çatışmalara aktif olarak katılmadığı sürece cinsel şiddet ve diğer vahşet eylemlerinden korunduğunu öngören Cenevre Sözleşmelerinin ortak 3. maddesini uygulamışlardır. Duruşmanın sonunda sanık; çocuk askerliğinin yanı sıra milislerine dahil olan çocuklara yönelik tecavüz ve cinsel kölelik suçlarından mahkûm edilmiştir. Bu suçlar ve diğerleri için otuz yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

Ntaganda kovuşturmasının genişletilmiş kapsamı, savcılık müessesine daha geniş bir odaklanma politikasını yansıtmaktaydı. Göreve geldikten sonra savcı Bensouda- yani 2012-2014 zaman diliminden bahsediyoruz- *“silah taşımaya zorlanan çocuklara -başka bir deyişle çocuk askerlere- odaklanmanın yanı sıra silahlardan etkilenen çocuklar konusunu da ele almalıyız”*, sözü vermişti. Böylece niyeti, çocukların savaş zamanlarında nasıl acı çektiğine dair her türlü yolu incelemeye başlamak, kanıtlar desteklediğinde bu tür suçları kovuşturmak. Ntaganda davası bunun bir örneğiydi.

Ayrıca, 2013 yılında, savcılık müessesesi, kovuşturma için 6 stratejik hedefinden biri olarak *“çocuklara karşı işlenen suçlara özellikle ihtimam gösterilmesi”*ni belirtmiştir. 2016'da Roma Statüsü'nde listelenen çocuğa karşı işlenen ve onu etkileyen suçları ortaya koyan çocuklarla ilgili bir plan yayınlamıştır. Ayrıca, idarenin, soruşturmalarda, suçlama kararlarında, kovuşturmalarda, ceza başvurularında ve diğer faaliyetlerde çocuğun deneyim yelpazesini göz önünde bulundurma taahhüdünü dile getirmiştir.

Şimdi, uluslararası çocuk hukuku ile uluslararası ceza yargılaması arasındaki artan bağlantılara kısaca değinerek sözümü bitirmeme izin veriniz.

UCM savcılarının çocuklara ilişkin politikası, birkaç yıl boyunca Birleşmiş Milletler kurumlarındaki, akademideki ve sivil toplum kuruluşlarındaki uzmanlarla yapılan istişareler yoluyla oluşturulmuştur. 2014 yılında, kendi kurumum olan Georgia Üniversitesi'nde gerçekleşen bu tür bir istişarede, Savcı Bensouda şunları söylemiştir: *“Soruşturmalarımız ve kovuşturma çalışmalarımız sırasında etkileşimde bulunduğumuz çocukların haklarına saygı göstermeyi taahhüt ediyoruz, bunlara dinlenilme hakkı ve onların üstün yararlarının öncelikli olarak ele alınması hakkı da dahildir”*. Bu alıntıdaki ifadeler özet olup, 1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin genel ilkelerini kapsamaktadır. Gerçekten de savcıların çocuklarla ilgili politikası açıkça bu ilkelere dayanmaktadır. Kısacası, UCM'de çocukların savaşı olarak kullanılmasına yönelik başlangıçtaki neredeyse tekil ilgi, kaçakçılık, zorla nakil, cinsel şiddet ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, öldürme, yaralama, sevdiklerinden alıkoyma, yiyecek, barınma, sağlık hizmetlerine erişimden, kültür ve toplumdaki yoksun bırakma gibi çatışmalarda çocuklara karşı diğer suçları kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Bu, yalnızca Çocuk Hakları Sözleşmesiyle değil, aynı zamanda bir başka önemli gelişmeyle, 1999 Güvenlik Konseyi Kararı ile temellendirilen ve Çocuklar ve Silahlı Çatışma Özel Temsilciliği tarafından desteklenmiş olan Birleşmiş Milletler Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar Gündemi, ile de örtüşmektedir. Bu gündem, 2000'li yıllarda formüle edilen ve çocuklara yönelik 6 ağır ihlal olarak adlandırılan yasal çerçevenin temeli olmuştur. BM Özel Temsilciler Ofisi'nin dikkatini çektiği bu ağır ihlaller şunlardır; çocukların öldürülmesi ve sakat bırakılması, 18 yaşından küçüklerin -yaşa dikkat ediniz- silah altına alınması veya asker olarak kullanılması, cinsel şiddet, okullara veya hastanelere yönelik saldırılar, insani yardım erişiminin

engellenmesi ve kaçırılma. Uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası ceza hukukundaki kaynak materyaller göz önüne alındığında, bu listenin Roma Statüsü'nün çocuklara karşı suçların sıralamasıyla örtüşmesi şaşırtıcı olmamalıdır.

Bundan başka, insan güvenliğini sağlamaya yönelik en yeni çabalar arasında, 2015 yılında BM üye devletleri tarafından kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri yer almaktadır. 17. hedef, örnek olarak açlığın, yoksulluğun ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması ve aynı zamanda sağlıkta, eğitimde, çevrede iyileştirme, insanlara hayatlarında iyileştirmenin ve muhtemelen şiddeti alevleyen türde sürtüşmeleri azaltmanın yollarını sunmaktadır. Bu bağlamda *“Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar tesis etmek, herkes için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmaya”* vakfedilmiş olan 16. hedef özel bir önem teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden Roma Tüzüğü'ne ve tam olarak uygulanması çocukların emniyetini güçlendirmeye katkı sunacak olan Silah Ticareti Antlaşması'na kadar uzanan araçlarımız ve ayrıca bahsettiğimiz tüm kurum ve aktörler yelpazesi kapsamında, çocuk hakları ve uluslararası ceza yargısı arasındaki köprü bu nedenle memnuniyetle karşılanmayı hak ediyor. Çocuk askerlerin yaptıklarına ilişkin uluslararası insan hakları hukukundaki kavram ile Temyiz Dairesi'nin uluslararası ceza hukukundaki uygulaması arasındaki uçurum genişlerse bu durumda bu hakların geliştirilmesi sekteye uğrama riski ile karşılaşabilir.

Bu boşlukların kapatılabileceğini gördük ve bu önem teşkil etmektedir. Ayrıca bu köprünün güçlendirilmesi diğer açılardan da iyi sonuçlar vaat etmektedir. Bir örnek vermek gerekirse, çocukların silah altına alınması ve kullanılması için yaş sınırı konusundaki soruya daha fazla dikkat çekme muhtemel görünüyor ve belki bir gün UCM için Roma Tüzüğü'nde bu yaşı yükseltmeyi düşünen bir değişiklik bile görebiliriz. Çocuk

hakları ile uluslararası ceza adaleti arasında bir köprü, silahlı çatışmalardan zarar gören çocuklar için, çocukların kendilerinin de katılmasına izin verilebileceği, tazminat kararı verilmesinde yeni yollar açabilir. Son olarak, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin gerektirdiği gibi, çocukları görüşlerini ifade etmeye davet etmek, silahlı şiddetin çocukları nasıl etkilediğine dair anlayışı artırmaya yönelik önemli bir adım olarak görünmektedir. Teşekkür ederim.

II. Transkript Edilmiş Metin

Hello, my name is Diane Marie Amann. I'm in the Emily and Ernest Woodruff Chair in international law, and the faculty co-director of the Dean Rusk International Law Center at the University of Georgia School of Law, and very pleased today to be speaking to you on the topic of child rights, conflict, and international criminal justice.

Children endure unique harm in time of war; that is, during times of armed conflict and other extreme violence. In these times, children, whether they are infants, toddlers or teenagers are among the most vulnerable persons. Typically, children depend on adults for food, care and shelter, so that killing of their parents or other guardians affects them, especially acutely. The same is true for the destruction of their homes or displacement from their communities, as well as deprivation of basic necessities, education, and health care. Children themselves may be killed in the violence, of course, and those who survive must eke out some kind of existence. Some children fall prey to trafficking or other exploitation. Some end up in armed groups, where they may be required to take part in combat and also, where they may be subjected to sexual or other physical assaults. I'm quoting here, "the permanent psychological injury and the arrest of the normal development of the child victim is perhaps the most shocking and tragic result of genocide." The author of that quote was Raphael Lemkin, the lawyer who coined the very term "genocide". Lemkin's observation extends across other international crimes, to war crimes, crimes against humanity, and the crime aggression.

This lecture entitled child rights, conflict and international criminal justice will examine the interactions between international child law and international efforts to combat such crimes against and affecting children. It is a particular honor for me to deliver this lecture, this month, which marks two

milestone events in this area. The first is this month's 30th anniversary of the Convention on the Rights of the Child, a comprehensive treaty to which all but one member state of the United Nations belong. The second is the imposition, the same month, of the thirty-year sentence against a warlord whom the International Criminal Court convicted of a range of crimes, including the recruitment and use of child soldiers, as well as the rape and sexual enslavement of some of the children incorporated into his armed group. The anniversary, and the ICC sentencing operate as bookends for the present lecture, which will proceed as follows. First, I will trace the developments and child rights that led to the adoption of the 1989 Child Rights Convention. Next, I will describe parallel developments in two related legal fields, that of international humanitarian law and international criminal law. After looking at relevant provisions of the child rights convention and other instruments, in particular the Rome Statute of the ICC, I will conclude by evaluating efforts to ensure the rights of the child by preventing and punishing international crimes against and affecting children.

Let me begin then with a discussion of developments in child rights before 1989. The norm of shielding children from the worst war time abuses has an impressive pedigree. Hugo Grotius, in his 1625 treatise, "The law of war and peace", noted that the ancient Roman philosopher Seneca had said this very long ago about the conduct of war, "let the child be excused by his age, the woman by her sex". That quote dates all the way to the first century, but it would take almost a millennium for the child protection norm that it is set forth to be inscribed in international criminal law treaties. Indeed, even international child rights more generally were not recognized until the 20th century. Among the first such recognitions occurred after World War I, when states established the international organization known as the League of Nations. In 1924, the league's Assembly

adopted the Geneva Declaration of the Rights of the Child, which proclaimed, "men and women of all nations, recognizing that mankind owes to the Child the best that it has to give", accepted as their duty to assure that children receive all basic necessities that they be the first to receive relief in times of distress, and that they be protected against every form of exploitation".

After World War II, the League was replaced by a new international organization, the United Nations. The UN took up the cause of children, but not instantly and not in all documents. Indeed, its founding treaty, the 1945 Charter of the United Nations makes no mention of children. In 1948, however, the UN General Assembly endorsed two documents that helped to advance child rights and protection. One was the Convention against genocide, that Lemkin had championed, which I will discuss later in this lecture. The other was the Universal Declaration of Human Rights, which included a number of references to children. "Motherhood and childhood are entitled to special care and assistance" when provision in the declaration began." This provision concluded "All children, whether born in or out of wedlock, shall enjoy the same social protection". Among the protections that were explicitly guaranteed was the right to education, and it further provided that this education was to be provided free, at least in elementary and fundamental stages.

A decade later, in 1959, the General Assembly adopted a new declaration of the rights of the child. This instrument again urged special protections for childhood and motherhood. It too asserted the child's right to education. Furthermore, it prohibited child labor that interfered with the child's health, education, and wellbeing. The 1959 Declaration also mandated that children be first in line for relief, and insisted that children be protected against exploitation. Finally, it declared that the child "shall be brought up in a spirit of understanding, tolerance,

friendship among peoples, peace and universal brotherhood and in full consciousness that his energy and talents should be devoted to the service of his fellow-men." The UN General Assembly followed up in 1974 with yet another declaration. This one aim specifically protecting children and women in times of emergency, and armed conflict.

Now, taken together, these declarations carried significant moral weight. Put another way, they held significant expressive value, but as a matter of international law, states were not obligated to obey them, and neither states nor human beings could be held accountable for violating their provisions. That began to change on November 20th, 1989 when the UN General Assembly adopted the Convention on the Rights of the Child. That convention entered into force the very next year. Over time, it has been strengthened by a number of developments. One is the work of its monitoring body, the Committee on the Rights of the Child. Another, the entry into force of three optional protocols or side treaties to the convention. Yet another is the work done pursuant to regional instruments, such as the 1990 African Charter on the Rights and Welfare of the Child, and also the 2000 Charter of the Fundamental Rights of the European Union.

As for the 1989 Child Rights Convention itself, today it has 196 parties, including the Holy See (Vatican), the State of Palestine, and every UN member state, except for the United States of America. Because of this nearly universal acceptance, as well as the treaty's comprehensive contents, the convention was served for the last 30 years as the preeminent global charter on child rights and protection. In the 1989 Convention therefore, states obligated themselves to provide children with the special care and assistance that they promised in the earlier declarations. The Committee on the Rights of the Child has distilled the convention's 54 articles into four general principles. Paraphrased, they are, one, non-discrimination, that is, states

must protect and ensure children's rights without any kind of discrimination. Two, best interest, that is, states must treat a child's best interest as a primary consideration in all actions affecting the child. Three, survival, that is, states must ensure that a child's inherent rights to life and survival. Four, participation, or sometimes it will be called "agency", that is, states must assure the right of the child in accordance with the child's age and maturity to express the child's views freely in matters that affect him or her.

In a moment, I will discuss a few provisions of the child's rights convention pertaining to children and armed conflict. First, however, let me trace some legal developments into related subfields, international humanitarian law and international criminal law. Even when World War I raged in Europe, critics underscored the special harm that war was making upon vulnerable persons. In 1915, Jane Addams, who would later win the Nobel Peace Prize, refused on behalf of all women to consent to such harms. Writing that women were especially concerned about the future of childhood, Addams warned that "we will no longer endure without protest that added burden of maimed and invalid men and poverty-stricken women and orphans that war places upon us."

It would take yet another world conflict, however, for these lofty ideals to be translated into international criminal prohibitions. Even then, the process was slow, no mention of children was made, for example, in the mid-1940s charters of the International Military Tribunals at Nuremberg, and Tokyo. That said, the judgments produced in these and other post-World War II tribunals did establish historical records of children suffering in war, and thus set the stage for later developments. Another advance occurred in 1949 when states adopted the Geneva Conventions for the protection of the victims in war. The last of these four conventions contained multiple provisions intended to assure the identification, education, health, and

wellbeing of infants and other children during armed conflict and under occupation. As I will discuss, that regime was strengthened in 1977 with the adoption of two additional protocols to the Geneva Conventions.

In the early 1990s, decades after the Nuremberg era, states revived international criminal accountability as a means to prevent, and punish international offenses, in particular genocide war crimes, and crimes against humanity. The first International Criminal Tribunals relating to

Rwanda and the former Yugoslavia pioneered jurisprudence on sexual and gender-based violence. They did not dwell, however, on crimes against or affecting children. But that began to change as soon as 1996 with the issuance of the UN report by Grasa Michelle, coupled with news reports about the prevalence of young children who were helping to wage wars across the globe, particularly in West Africa and in Asia, and I should say, in Latin America.

International organizations like UNICEF joined up with non-governmental groups to form various children's caucuses. These advocacy coalitions helped to spur the inclusion of child specific provisions in two landmark international criminal law instruments, first, the 1998 Rome Statute of the International Criminal Court, and second, the 2002 Statute for the Special Court for Sierra Leone. Both statutes authorized war crime prosecutions for the conscription, enlistment and the use of children in armed forces and armed groups. What is more, the Special Court for Sierra Leone was authorized to punish the abuse of girls and the abduction of girls. It further had the jurisdiction to prosecute persons as young as 15, although no child was ever tried by that court.

As for the Rome statute, concern for young people was manifested in its very preamble, "mindful that during this century millions of children, women, and men have been victims

of unimaginable atrocities that deeply shocked the conscious of humanity”, drafters declare that they were establishing the ICC “for the sake of present and future generations”. The body of the statute required States Parties to take into account the need to include judges with legal expertise on violence against women and children. And it further authorizes the ICC prosecutor to appoint special advisors, with legal expertise on specific issues, including violence against children. Additional provisions instructed ICC officials to accommodate the needs of child victims and child witnesses.

In contrast with the Sierra Leone Special Court Statute, the Rome Statute barred the ICC from prosecuting anyone who was under 18 at the time the alleged crime was committed. Concerns for harm to children surface most visibly in the enumeration of crimes within the jurisdiction of the ICC. The first core crime genocide carried the same definition, as in the 1948 Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. Accordingly, the Rome Statute prescribed both imposing measures intended to prevent births within the group and forcibly transferring children of the group to another group when such acts occur with the intent to destroy and whole or in part, national ethnic or racial, or religious group. Enumerated as a child-specific component of the second core offense, crimes against humanity, was child trafficking amounting to enslavement when committed as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population. A charge of the crime against humanity of persecution, likewise, might be child-specific if the accused were alleged to have committed the intentional and severe deprivation of fundamental rights contrary to international law on account of the victim's young age. Also listed when numerous crimes that acutely affect children, or the future generations in the Rome Statute preamble invoked. These include sexual slavery, forced pregnancy and forced sterilization as crimes against humanity

or war crimes and attacks on schools and hospitals as war crimes. Finally, the Rome Statute, like its counterpart in Sierra Leone, authorized prosecution and punishment for the war crimes of conscripting or enlisting children or using them to participate in actively in hostilities. I should probably say that in the Sierra Leone's, the crime was articulated a little bit differently as recruitment and use instead of conscription, enlistment and use. Given all these developments, it is a little surprised the crimes against and affecting children figured prominently in post-2000 international criminal law. We will look at that in a moment, but first let us look at key provisions of key treaties, most notably the 1989 Child Rights Convention and the 1998 Rome Statute.

The Child Rights Convention devoted two articles to the specific context of armed conflict.

Article 39 demanded the restoration of the child after the conflict ends. It stated "states parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of the child victims of any form of neglect, exploitation, abuse, torture, or any other form of cruel, inhuman, or degrading treatment or punishment or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment which fosters the health, self-respect and dignity of the child". Article 38, meanwhile, sought to protect the child, while the war was still going on. It provided, first paragraph "states parties undertake to respect and ensure respect for the rules of international humanitarian law applicable to them and armed conflicts, which are relevant to the child". Two, "states party shall take all feasible measures to ensure that persons who have not attained the age of 15 years do not take direct part in hostilities". Three, "state's party shall refrain from recruiting any person who has not attained the age of 15 years into their armed forces, and recruiting among those persons who have attained the age of 15 years, but who have not attained the age

of 18 years, state's party shall endeavor to give priority to those who are oldest". Four, "in accordance with their obligations under international humanitarian law to protect the civilian population in armed conflicts, states parties shall take all feasible measures to ensure the protection and care of children who are affected by an armed conflict".

With these words, the convention became the first child rights instrument to condemn what is known colloquially as "child soldiery". Its scope was limited, however, that is state's obligation not to permit recruitment of children extended only to the state's own armed forces. Under the convention, therefore, states were not obliged to protect children from recruitment by rebel groups that might be operating on the state's territory. This contrasted somewhat with the two additional protocols to the Geneva Conventions adopted in 1997, which were promulgated like the conventions themselves under the auspices of the International Committee of the Red Cross. Article 77.2 of additional protocol one, which covers conflicts between states, stated that parties in international conflict shall take feasible measures in order that children who have not attained the age of 15 years do not take a direct part in hostilities, and in particular they shall refrain from recruiting them into their armed forces. That phrasing is a bit different than Article 38, and indeed may be interpreted more broadly than the similar provision in the Child Rights Convention.

Broader still was Additional Protocol two, which covers internal armed conflicts or civil wars. AP II included within the care and aid the children require certain express guarantees. First, in Article 4.3.c that "children who have not attained the age of 15 years shall neither be recruited in armed forces or groups nor allowed to take part in hostilities". And second, in Article 4.3.d, that "the special protection provided by this article to children with not attained the age of 15 years shall remain applicable to them if they take the direct partner hostilities,

despite the provisions of subparagraph c, and/or captured." AP II's extension of the recruitment ban to armed groups as well as Armed Forces, was both clear and clearly linked to the prohibition on use, and its articulation of special protections also promised more attention to children's needs.

Now, raising another point with relation to these particular provisions I'd like to talk a little bit about the issue of age. The 1989 convention provided that a child is for most purposes anyone who is under 18, but for the specific purpose of protection against child soldiery, it set the age lower at under 15. The same is true of the two additional protocols, although, as we've noted, with respect to recruiting children between 15 and 18, AP one did require States Parties to try to give priority to older recruits. Even so, many in civil society criticized the lower age threshold, even while the treaties themselves were being negotiated and adopted. And in the years after the adoption of the convention, other child rights treaties would posit not 15, but 18, as the minimum age for recruitment and use, among these were 1990 African Charter on the Rights and Welfare of the Child (ACRWC) and the 1999 Convention on Worst Forms of Child Labor Convention, which was promulgated by the International Labor Organization. The higher threshold of 18, eventually entered the child rights convention regime as well, by means of the 2000 Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict. That treaty, known as OPAC has fewer ratification than the convention itself, however. What is more, that lower age threshold under 15 was retained in both the Statute of the Special Court for Sierra Leone and the Rome Statute to the ICC, that is, both of them prescribed recruitment and use of children under 15 as a war crime. This lower age operates in this one specific area as an exception from the general international law understanding that the term child refers to someone under 18, and that operates, even within the Rome Statute regime itself. For example, we mentioned that one

of the provisions of the genocide articles prohibits the forcible transfer of children from one group to another. In that particular provision, child is understood to mean anyone under 18, and that's true throughout the statute when children are mentioned, with the only exception of this war crime related to child soldiery.

Now with all that in mind, let us now take a look at how international criminal law institutions have endeavored to hold persons responsible for this crime of child soldiering and other international crimes against children. The criminal prohibition against child soldiering survived an early challenge in the Special Court for Sierra Leone. In a case called "Prosecutor versus Norman" the accused was a former government minister, and he was accused of the war crimes of recruiting or using children under 15 for entry into a pro-government militia. In his defense, he asserted that such conduct was not criminal under customary international law, and that therefore he could not be prosecuted for it. A four-member Appeals Chamber of the Court held otherwise over the dissent of one judge. In doing so, it confirmed this particular prohibition as a norm of customary international law. When that occurred in 2004, one commentator envisaged the beginning of a trend, "to take seriously the issue of crimes concerning children and to prosecute those responsible for such violations, both to exact retribution from the offender, as well as to send a message of deterrence to others".

That said, subsequent efforts at prosecution in the special court, met with mixed results. In the early ICC prosecutions as well, much attention was paid to child soldiering offenses. In the very first international criminal court case to reach a verdict "Prosecutor versus Lubanga", the accused militia leaders stood trial solely on child soldiering charges. This focus on children was of course significant. And yet, some observers, including non-governmental organizations that represented victim's

groups criticized the decision to focus on child soldiering to the exclusion of all other alleged crimes, including sexual and gender-based violence. Lubanga also pointed to challenges in prosecuting crimes against and affecting children. At the end of the case, the ICC Trial Chamber rejected the testimony of all the witnesses who said that they had once been child soldiers. The problems of proof continued in the next two ICC prosecutions for this crime. In fact, in those two subsequent instances, the accused were acquitted of the child soldier in charges. Lubanga, however, was convicted with his conviction resting in part on testimony from two expert witnesses, and also on testimony from the UN official who had worked with former child combatants. A final piece of evidence that was persuasive to the Trial Chamber was its own viewing of the video in which the accused had spoken at a training camp, while he was guarded by a phalanx if you will, of individuals whom the court itself, considered to be "recruits who were clearly under the age of 15". So just by looking at them, the court was able to determine that they were under 15 years old.

The Appeals Chamber upheld that conviction. In so doing, it clarified some open issues regarding the war crimes provision. One thing that it did was to define the difference between conscription and enlistment, and what it held was that conscription carried an element of compulsion, or coercion, whereas enlistment did not. That posed a bit of a dilemma because the defense had argued that some of the children had volunteered to enter the militia, and what the appeals chamber said not regard was that the alleged consent of the child was irrelevant, that it was the actions of the perpetrator to admit them into the militia that mattered. And so, in essence what we see is that the Rome Statute and international criminal law in general, bar children from consenting. It is not possible for a child to consent to this. It's a division that the law makes in the same way that the law may say, "if you are under 15 you may

not drive a car”, no matter what your wishes are, no matter what your stages of emotional development are, and so that was a very important ruling in this case.

Another very important ruling dealt with the crime of using children to participate actively in hostilities. One of the Trial Chamber judges has contended that this word of “using” encompasses not only supportive roles within the sort of danger, for instance, the actual holding and firing of a gun, but also actions that occurred within a militia that was much farther away from the battlefield. In fact, it was her opinion that even sexual violence, and other illtreatment that children within militias suffered, was itself, part of this concept of using to participate actively in hostilities. Now, the Appeals Chamber in Lubanga disagreed with that view, and also with the defense argument that would have equated “participation actively” with another term “direct participation in hostilities” that operates an international humanitarian law. Rather than take either of those choices, it held that the crime of using children requires proof of a Nexus to combat that is, a link between the activity for which the child is used and the combat in which the armed force or group of the perpetrator is engaged.

The Appeals Chamber's interpretation placed outside the purview of the using sexual violence and other conduct crucially disturbed and crucial concerned both to the dissenter, and many others who were familiar with the Lubanga Case. So, in a sense, now we had a lacuna, a space in which it was not clear what, if any, law might have protected children within militias who suffered those sorts of brutality, but that lacuna or gap was filled in the case, which has just ended, the case that I mentioned at the very beginning of this lecture. In that case, which is called “Prosecutor v. Bosco Ntaganda” ICC prosecutor Fatou Bensouda had levied multiple charges against the warlord who was standing trial. With regard to children, the charges did include child soldiering, charges of conscription and enlistment

and use of children, but they went further to include the war crimes of rape and sexual slavery, which the prosecutor allege had been perpetrated by the defendant's troops against children under 15, who themselves, somehow, were part of that armed group had been incorporated into the same militia.

That was challenged in pre-trial proceedings. The accused argued that it was not possible under international humanitarian law for a person to be protected against things that happened to him or her, that were perpetrated by members on his side, or her side, that is, members of his or her own militia. But judges both of the pre-trial and eventually the appeals level disagreed. They held the relevant provision in international humanitarian law, which is common Article three of the Geneva Conventions, protects persons from sexual violence and other brutality, whenever they are not taking an active part in hostilities. And so, at the end of the trial, the defendant was convicted of child soldiery, as well as rape and sexual slavery against children incorporated into his militia. And it was for those crimes and several others that he received a sentence of thirty years in prison.

The broader scope of Ntaganda prosecution reflected a broader focus at the office of the prosecutor. Upon taking office, prosecutor Bensouda had promised, and now we're talking in the timeframe of 2012-2014, "in addition to focusing on children who are forced to carry arms -in other words, child soldiers- we must also address the issue of children who are affected by arms". And so, her intention was to begin to look at all the ways that children suffer in time of war, within an eye to prosecuting those other crimes when the evidence supports such prosecutions, and Ntaganda case was an example of that happening.

Also, in 2013, the Office of the prosecutor raised the phrase "particular attention to crimes against children" as one of its six strategic goals for prosecution. And in 2016, it published a policy

on children, which laid out the crimes against and affecting child that are listed in the Rome Statute. And furthermore, articulated the offices' commitment to consider the spectrum of child's experiences in its investigations, in its charging decisions, in prosecutions, sentencing submissions, and other activities.

Let me now conclude by reflecting briefly on the growing linkages between international child law and international criminal justice.

The ICC prosecutors' policy on children was produced over the course of several years via consultations with experts at United Nations agencies, in academia and in non-governmental organizations. At one such consultation, occurring in 2014, at my home institution, University of Georgia, Prosecutor Bensouda said "We are also committed to respecting the rights of children with whom we interact in the course of our investigations and prosecutorial work, including the right to be heard and their right to have their best interest treated as a primary consideration". Evidence in that quotation is a succinct and embrace of the general principles of the 1989 Convention on the Rights of the Child, and indeed, the prosecutors' policy on children explicitly relies on those principles. In short, at the ICC the initial almost singular attention to the recruitment use of children as combatants has broadened to include other in conflict crimes against children, such as trafficking, forcible transfer, sexual and gender-based violence, killing, wounding, detention, deprivation of loved ones, food, shelter, health care, schools, culture and community.

This dovetails not only with the Child Rights Convention but also with another important development, the United Nations agenda on children and armed conflict anchored by a 1999 Security Council Resolution and promoted by the Office of the Special Representative on Children and Armed Conflict. This agenda turns on our legal framework formulated in the 2000s, and named the six-grave violations against children.

These grave violations, to which the UN Special Representatives' Office devotes its attention are as follows: killing and maiming of children, recruitment or use of children under 18 -note the age- as soldiers, sexual violence, attacks against schools or hospitals, denial of humanitarian access and abduction. Given that the source materials in international humanitarian and international criminal law, it should come as no surprise that this list overlaps the Rome Statute's enumeration of crimes against children.

Among the newest efforts to pursue human security, moreover, are the Sustainable Development Goals adopted by UN member states in 2015. The 17. Goals, eradication of hunger, poverty, and inequality for instance, as well as improvements in health, education, and environment offers ways to better humans' lives and presumably to reduce kinds of frictions that spark violence. Of particular interest is Goal 16, "dedicated to the promotion of peaceful and inclusive societies for sustainable development, the provision of access to justice for all and building effective accountable institutions at all levels".

Within its scope, our instruments ranging from the Child Rights Convention to the Rome statute to the Arms Trade Treaty full implementation of which would do much to improve children faith, as well as the full range of institutions and actors that we've been discussing, the bridging of child rights and international criminal justice thus deserve welcome. Its reinforcement may encounter setbacks, as occurred when that gap developed between the notion of what child soldiers did in international human rights law, and what the Appeals Chamber held in international criminal law.

We saw that those gaps can be bridged and that's important. In other respects, moreover strengthening this bridge promises very good results. To say one example, it seems likely to attract greater scrutiny to this question of the threshold age for recruitment and use of children, and perhaps one day we might

even see an amendment to the Rome statute for the ICC that considers raising that age. A bridge between child rights and international criminal justice also may open new paths to deciding reparations for children harmed by armed conflict. Reparations decisions in which the children themselves might be permitted to participate. Finally, inviting children to express their opinions, as the Child Rights Convention requires, itself seems destined to increase understanding of the many ways that armed violence affects children. Thank you.